

Geschiedenis - voorbeeld toelatingstoets pabo 2017

antwoordbestand

nr	sleutel	titel	GS Tijdperk
1	D	☐ Kaart over de prehistorie	gs_b01-B01 Jagers en boeren
2	C	☐ Raadpensionaris	gs_b06-B06 Regenten en vorsten
3	D	☐ Het laatste guldenbiljet	gs_b10-B10 Televisie en computer
4	B	☐ Museum	gs_b01-B01 Jagers en boeren
5	B	☐ Kruistocht	gs_b04-B04 Steden en staten
6	B	☐ Kaart over de verspreiding van ...	gs_b03-B03 Monniken en ridders
7	A	☐ Citaat uit een historische bron	gs_b05-B05 Ontdekkers en hervormers
8	C	☐ Pamflet	gs_b07-B07 Pruiken en revoluties
9	C	☐ Kaart van Europa	gs_b07-B07 Pruiken en revoluties
10	A	☐ Middeleeuwse afbeelding	gs_b04-B04 Steden en staten
11	C	☐ Twee uitvindingen	gs_b08-B08 Burgers en stoommachines
12	D	☐ Romeins bouwwerk	gs_b02-B02 Grieken en Romeinen
13	B	☐ Gebouwen op een verhoging	gs_b03-B03 Monniken en ridders
14	D	☐ Napoleon als keizer	gs_b07-B07 Pruiken en revoluties
15	D	☐ Fascisme en nationaalsocialisme	gs_b09-B09 Wereldoorlogen en holocaust
16	B	☐ Radiotoespraken	gs_b09-B09 Wereldoorlogen en holocaust
17	B	☐ Voedselproductie	gs_b08-B08 Burgers en stoommachines
18	A	☐ Horigen	gs_b03-B03 Monniken en ridders
19	B	☐ Hanze	gs_b04-B04 Steden en staten
20	C	☐ Munt	gs_b05-B05 Ontdekkers en hervormers
21	D	☐ Replica van VOC-schip 'Prins ...'	gs_b06-B06 Regenten en vorsten
22	B	☐ Glas in een museum	gs_b02-B02 Grieken en Romeinen
23	B	☐ Verbeteringen in de landbouw	gs_b04-B04 Steden en staten
24	B	☐ Constructie	gs_b02-B02 Grieken en Romeinen
25	B	☐ Satellietstaten	gs_b10-B10 Televisie en computer
26	B	☐ Historisch verschijnsel	gs_b10-B10 Televisie en computer
27	B	☐ Reconstructie van een oude stad	gs_b02-B02 Grieken en Romeinen
28	B	☐ Standen	gs_b03-B03 Monniken en ridders
29	C	☐ Middeleeuwse afbeelding	gs_b03-B03 Monniken en ridders
30	C	☐ Romeinse forten langs een rivier	gs_b02-B02 Grieken en Romeinen
31	C	☐ Meren	gs_b06-B06 Regenten en vorsten
32	C	☐ Schetsen van de maan	gs_b05-B05 Ontdekkers en hervormers
33	B	☐ Schilderij van Alva	gs_b05-B05 Ontdekkers en hervormers
34	C	☐ Kerncentrale	gs_b10-B10 Televisie en computer
35	A	☐ Joan Blaeu	gs_b06-B06 Regenten en vorsten
36	D	☐ Een geschiedenisboek	gs_b10-B10 Televisie en computer
37	B	☐ Archeologische vindplaats	gs_b01-B01 Jagers en boeren
38	C	☐ Poster	gs_b09-B09 Wereldoorlogen en holocaust
39	D	☐ Sporen van oude boerderijen	gs_b01-B01 Jagers en boeren
40	D	☐ Postzegel	gs_b06-B06 Regenten en vorsten
41	A	☐ Huisvesting in Groningen, begin ...	gs_b08-B08 Burgers en stoommachines
42	B	☐ Stadhouder	gs_b06-B06 Regenten en vorsten
43	A	☐ WIC-schepen	gs_b07-B07 Pruiken en revoluties
44	D	☐ Taken in een middeleeuwse stad	gs_b04-B04 Steden en staten
45	A	☐ Middeleeuwse steden	gs_b04-B04 Steden en staten

Geschiedenis - voorbeeld toelatingstoets pabo 2017 antwoordbestand

nr	sleutel	titel	GS Tijdperk
46	C	☐ Eise Eisinga	gs_b07-B07 Pruiken en revoluties
47	C	☐ Cultuurstelsel	gs_b08-B08 Burgers en stoommachines
48	C	☐ Energiebronnen in Engeland	gs_b08-B08 Burgers en stoommachines
49	C	☐ Centralen	gs_b09-B09 Wereldoorlogen en holocaust
50	D	☐ Stempelen	gs_b09-B09 Wereldoorlogen en holocaust
51	C	☐ Beeld van Michelangelo	gs_b05-B05 Ontdekkers en hervormers
52	D	☐ Ontdekkingsreis	gs_b05-B05 Ontdekkers en hervormers
53	A	☐ Beeldje	gs_b01-B01 Jagers en boeren
54	C	☐ Vier activisten	gs_b07-B07 Pruiken en revoluties
55	B	☐ Afbeelding over de geschiedenis	gs_b03-B03 Monniken en ridders
56	D	☐ Oudste teksten	gs_b01-B01 Jagers en boeren
57	D	☐ Foto uit 1942	gs_b09-B09 Wereldoorlogen en holocaust
58	D	☐ Foto uit 1950	gs_b10-B10 Televisie en computer
59	B	☐ Ruïne	gs_b02-B02 Grieken en Romeinen
60	C	☐ Voertuig	gs_b08-B08 Burgers en stoommachines

toetsresultaat

De voorlopige richtlijn op de voorbeeldtoets toelatingstoets Geschiedenis is:
geslaagd bij 40 van de 60 opgaven goed.

**LET OP: aan dit aantal opgaven goed kan voor de toelatingstoets pabo Geschiedenis
geen enkel recht ontleend worden.**

Geschiedenis - voorbeeld toelatingstoets pabo 2017

antwoordbestand

Toelichting op de antwoorden

1. Kaart over de prehistorie

Om deze vraag te beantwoorden is het noodzakelijk om de kaart goed te bestuderen. Je ziet dan dat de mensen waar het om gaat onder andere het noordoosten van Nederland bewoonden, waar Drenthe onderdeel van uitmaakt. Tevens verwijst het jaartal 3500 vC. in de vraag naar de Trechterbekercultuur.
Antwoord = D

Kenmerkend aan de Bandkeramiekers (de andere prehistorische boeren in 'Nederlands' gebied) is dat zij zich rond 5000 vC. in Limburg vestigden en het zodoende niet kunnen zijn.

De Bataven zijn een volk dat in de tijd van de Romeinen in 'Nederland' woonde en zijn dus veel later te plaatsen. De Rendierjagers waren rond 3500 vC. al lang uit 'Nederland' vertrokken.

2. Raadpensionaris

In de zeventiende eeuw was de raadpensionaris de leider van de regering van de Republiek der Zeven Verenigde Provinciën. Zijn functie is daarom te vergelijken met die van de tegenwoordige minister-president van Nederland.

De hedendaagse functie van generaal is te vergelijken met die van de stadhouder ten tijde van de Republiek. Antwoord = C

3. Het laatste guldenbiljet

Bij deze vraag is er sprake van reproductie van kennis: je moet weten dat in 2002 de euro werd ingevoerd. Antwoord = D

4. Museum

Om deze vraag te beantwoorden moet je de hunebedden koppelen aan het Trechterbekervolk dat in Drenthe woonde en de hunebedden bouwde.
Antwoord = B

10.000 vC is te vroeg, rond die tijd vond in het Midden-Oosten de Neolitische Revolutie/landbouwrevolutie plaats, waarbij mensen voor het eerst gingen boeren. De jaartallen 100 vC. en 400 vallen beiden in de Romeinse tijd, waarin er geen hunebedden werden gebouwd.

5. Kruistocht

Zie voor deze vraag ook kaart 6 van de handreiking.

Allereerst is het belangrijk om te weten dat tot kruistochten werd opgeroepen door de paus en deze dus een christelijk doel hadden. Het doel van de eerste kruistocht was om de heilige stad te veroveren, voor christenen is dat Jeruzalem (de plaats waar Jezus Christus is gestorven).

Rome is onlogisch, dat werd immers bestuurd door de paus zelf. Mekka is tevens niet mogelijk, omdat deze stad voor het christendom geen betekenis heeft.

Antwoord = B

Geschiedenis - voorbeeld toelatingstoets pabo 2017

antwoordbestand

6. Kaart over de verspreiding van het Christendom

Het jaartal 600 valt in de tijd van monniken en ridders en een van de belangrijkste kenmerken van dit tijdvak is dat het christendom verspreid werd in Noordwest-Europa. Dit gebeurde vanaf ongeveer 700, door missionarissen als Willibrord, Bonifatius en Liudger. De kaart gaat over de periode vóór die tijd, want het grootste deel van het huidige Nederland en de rest van Noordwest-Europa zijn op de kaart nog niet christelijk. Antwoord = B

Het jaartal 100 kan niet goed zijn, omdat het christendom zich dan nog enkel in het gebied rond het huidige Israël bevindt. 1000 en 1200 na Christus zijn te laat: in die tijd zijn de grootste delen van Noordwest-Europa al christelijk geworden. Zie ook kaart 3 en 6 van de handreiking om die ontwikkeling te zien.

7. Citaat uit een historische bron

Het is belangrijk het citaat goed te lezen. Er wordt onder andere gesproken over 'de leer van Johannes Calvijn'. De schrijver hoopt dat 'er snel een einde aan deze ketterij wordt gemaakt'. De schrijver is dus negatief over de leer van Calvijn, het protestantisme. Daardoor vallen beide antwoorden met 'protestant' al af. Vervolgens moet je het in de juiste tijd plaatsen. 1566 kun je herkennen als het jaartal waarin de Beeldenstorm uitbrak, waarbij protestanten kerken vernielden. Of je weet dat rond dit jaartal de Tachtigjarige Oorlog uitbrak, waarbij de opkomst van het protestantisme een van de oorzaken was. Antwoord = A

8. Pamflet

In de vraag is te lezen dat het gaat om stadhouder Willem V. Hij werd in 1795 verjaagd tijdens een opstand door de patriotten, waarna de Bataafse Republiek werd opgericht. De patriotten streden al langere tijd voor een eerlijkere verdeling van de macht. Antwoord = C

De Reformatie speelde zich veel eerder af en had tevens een ander doel (hervormen geloof). Tijdens de Nederlandse Opstand kwam men in opstand tegen Filips II. De Grondwet van Thorbecke werd in 1848 geschreven *in opdracht van* koning Willem II.

9. Kaart van Europa

Zie bij deze vraag ook de kaarten 5 en 9 in de handreiking.

Op de afbeelding zie je de kaart van het Franse rijk *en bondgenoten*. Zodoende kan enkel antwoord C goed zijn: alleen Napoleon had bondgenoten die zich bij zijn rijk aansloten.

Het rijk van Karel de Grote was kleiner: Spanje hoorde daar niet bij. Het rijk van Lodewijk XIV was nog kleiner; dat bestond uit Frankrijk zoals we dat tegenwoordig ook kennen. Antwoord = C

10. Middeleeuwse afbeelding

Op afbeelding a zijn de leden van het 'bouwvakkersgilde' te zien, die gezamenlijk aan een bouwwerk werken.

Tevens kunnen de overige afbeeldingen niet correct zijn: afbeelding b toont horigen op het land, afbeelding c monniken die in een klooster worden onderwezen en afbeelding d ridders. Al deze drie groepen bevonden zich niet in de stad, terwijl een gilde per se aan een stad gebonden is. Antwoord = A

Geschiedenis - voorbeeld toelatingstoets pabo 2017

antwoordbestand

11. Twee uitvindingen

De twee afgebeelde gereedschappen hebben te maken met de productie van stoffen. Er wordt in de tekst verder genoemd dat de productie daarvan zich verplaatste van thuis (platteland) naar grote hallen (fabrieken, stad). Er wordt hier dus verwezen naar de beginfase van de Industriële Revolutie omstreeks 1750. Antwoord = C

12. Romeins bouwwerk

Deze afbeelding laat een viaduct zien, herkenbaar aan de lagen van op elkaar gebouwde bogen. Op deze manier bleef het bouwwerk open en licht, maar toch sterk. Over het aquaduct liep schoon drinkwater, dat doorgaans vanuit de bergen naar de grote Romeinse steden stroomde.

Een verdedigingsmuur is onwaarschijnlijk, die zou volledig dicht gemaakt zijn om vijanden buiten te houden. Ook van een brug is geen sprake, er is niets dat dit bouwwerk moet overspannen. Antwoord = D

13. Gebouwen op een verhoging

Je ziet op deze afbeelding een terp, een door mensen gemaakte verhoging van het land. Deze werden gemaakt om te voorkomen dat hun huis/boerderij zou overstromen. Omdat ze beschermen tegen het water, is het dus logisch dat er sprake is van voormalige kustgebieden die tegenwoordig niet meer onderlopen. Zie bijvoorbeeld kaart 2 van de handreiking, daarop is duidelijk hoeveel van Nederland rekening moest houden met het water. Antwoord = B

14. Napoleon als keizer

Napoleon komt in Frankrijk aan de macht in de periode na de Franse Revolutie (1789) wanneer er sprake is van een enorme chaos en onderlinge strijd. Antwoord = D

15. Fascisme en nationaalsocialisme

Er zijn belangrijke overeenkomsten tussen het nationaalsocialisme (Duitsland, Hitler) en het fascisme (Italië, Mussolini). Deze kwamen beiden aan de macht in de periode tussen de Eerste en Tweede Wereldoorlog. Allebei de ideeën hebben één leider centraal staan, die alle macht heeft. Ook waren allebei fel tegen het communisme (dat in Rusland aan de macht was). Antwoord = D

Van streven naar een groter grondgebied (Lebensraum) en jodenhaat (antisemitisme en rassenleer) was alleen sprake bij het nationaalsocialisme.

16. Radiotoespraken

Wanneer in 1940 Nederland wordt binnengevallen door Nazi-Duitsland, vlucht de regering samen met het koningshuis naar Engeland. Antwoord = B

Amsterdam was bezet, dus zou het onmogelijk zijn geweest van daaruit radio-uitzendingen te houden. Hetzelfde geldt voor Batavia, dat in Nederlands-Indië (nu Indonesië) ligt. Nederlands-Indië was namelijk bezet door de Japanners en de Nederlanders daar werden opgesloten.

Het lukte Duitsland niet om Engeland te veroveren, zodoende bleef Wilhelmina gedurende de oorlog in Londen. Daarom vluchtte ze ook niet verder naar New York.

Geschiedenis - voorbeeld toelatingstoets pabo 2017

antwoordbestand

17. Voedselproductie

In de 19e eeuw werd door middel van een chemisch proces kunstmest uitgevonden. Men was niet langer afhankelijk van echte mest (uitwerpselen) om de vruchtbaarheid van de grond te verhogen. Antwoord = B

De andere twee antwoordmogelijkheden hebben eerder in de geschiedenis al bijdragen aan grotere opbrengsten in de landbouw. Het drieslagstelsel werd in de tijd van steden en staten uitgewerkt en hield in dat de grond ieder jaar voor iets anders werd gebruikt, zodat deze niet werd uitgeput. Het droogmalen van polders gebeurde in de tijd van regenten en vorsten en zorgde er voor dat er grote stukken landbouwgrond bijkwamen, waarop producten verbouwd konden worden en waar vee op kon grazen.

18. Horigen

Je werd horige door een verbond aan te gaan met een heer (of je erfde de horigheid als je ouders horigen waren). In ruil voor bescherming in geval van nood, bewerkte een horige de grond van zijn heer. Antwoord = A

De andere drie antwoordmogelijkheden geven andere middeleeuwse beroepen weer: page (b), schout (c) en troubadour of minstrel (d).

19. Hanze

Het gaat bij deze vraag om de Hanze, een verbond dat in de tijd van steden en staten belangrijk was voor de handel in Europa. In dit tijdvak kwam de Europese handel weer op gang, nadat in de tijd van monniken en ridders grote delen van Europa autarkisch waren. Dat het gaat om handel in Europa is ook te zien aan de namen van belangrijke handelssteden in het logo. Antwoord = B

Zodoende kan antwoord A niet correct zijn. Er wordt immers gevraagd naar de tijd waarin de Hanze werd opgericht. De Hanze bestond rond 1600 nog wel maar was al veel eerder opgericht. Rond 1600 kwam wel de overzeese handel met Azië op gang.

20. Munt

Deze munt uit 1979 herdenkt een gebeurtenis van 400 jaar eerder: 1579 dus, zoals ook op de munt te lezen is. In dat jaar besloten de provincies die in opstand waren gekomen tegen Filips II samen te gaan werken. Het verdrag dat ze daarvoor sloten, heet de Unie van Utrecht. Antwoord = C

De andere jaartallen hebben ook te maken met de Opstand. Den Briel werd in 1572 veroverd en was de reden dat steeds meer andere steden zich aansloten bij de Opstand. Willem van Oranje werd in 1584 vermoord in opdracht van Filips II, omdat hij de Opstand tegen Spanje leidde. De Opstand werd beëindigd met de Vrede van Münster, die in 1648 werd gesloten.

21. Replica van VOC-schip 'Prins Willem'

In de vraag wordt als informatie gegeven dat er sprake is van een VOC-schip en dat het schip specerijen vervoerde. Daaruit moet je afleiden dat dit schip naar Nederlands-Indië voer om producten te halen en deze weer naar Europa mee terug nam. De route die daarvoor werd gebruikt is langs de kust van Afrika tot aan Kaap de Goede Hoop en vervolgens in oostelijke richting naar Azië. Enkel antwoord D ligt op deze route, de andere locaties zijn nooit aangedaan door VOC-schepen. Antwoord = D

Geschiedenis - voorbeeld toelatingstoets pabo 2017

antwoordbestand

22. Glas in een museum

Een voorbeeld van de technische vooruitgang die de Romeinen brachten toen zij zich in 'Nederland' vestigden, is glaswerk. Het eerdere Trechterbekervolk beschikte niet over de vereiste technieken om glas te maken, zij produceerden wel aardewerk.

Antwoord = B

23. Verbeteringen in de landbouw

Vanaf ongeveer het jaar 1000 ging men volgens het drieslagstelsel landbouw bedrijven. Daarbij werd een deel van de grond niet gebruikt, zodat deze kon herstellen en werden ieder jaar andere gewassen verbouwd, zodat de grond niet werd uitgeput. Antwoord = B

De ploeg werd al eerder gebruikt. Kunstmest is een chemisch product, dat pas in de twintigste eeuw op grote schaal werd geproduceerd.

24. Constructie

In deze afbeelding komen drie verschillende begrippen voor die je moet combineren tot het juiste bouwwerk. In dit geval wordt er onder een vloer, die wordt ondersteund door zuilen, een oven gestookt. De warmte van deze oven trekt onder de vloer door en zorgt dus voor vloerverwarming. Vooral in badhuizen werd daar gebruik van gemaakt. Antwoord = B

Zuilen worden ook in een tempel gebruikt, maar hebben dan een andere vorm en een oven in een bakkerij werd niet onder de vloer gebouwd, omdat dat het bakken lastig zou maken.

25. Satellietstaten

Zie voor een overzicht van de Sovjet-Unie en haar satellietstaten kaart 13 van de handreiking.

Hongarije werd met geweld gedwongen lid te blijven van de Sovjet-Unie.

Antwoord = B

Finland (a) had in de Tweede Wereldoorlog de Russen verslagen en bleef daarna neutraal. Turkije (b) sloot zich juist bij het blok van West-Europese landen aan.

26. Historisch verschijnsel

De tabel geeft drie vormen van christendom, een categorie 'anders' en een categorie 'buitenkerkelijk' weer. Er wordt dus verwezen naar religie. Het enige antwoord dat met religie te maken heeft is antwoord B, 'ontzuiling'. Dit is het tegenovergestelde van verzuiling, waarbij gelovige mensen volledig in hun 'eigen zuil' leven waarin alles volgens het geloof is geordend. De ontzuiling begon in de jaren zestig. Antwoord = B

Amerikanisering begint in dezelfde periode, maar slaat op de invloed van de Amerikaanse cultuur (kleding, muziek, tv) op Nederland. De verzorgingsstaat is een naam voor een land waarin welvaart sterk vastgelegd is (pensioenen, arbeidsongeschiktheidswetten, bijstand enz.). De wederopbouw is de tijd na de Tweede Wereldoorlog (jaren vijftig), waarbij er sprake was van lage lonen en veel soberheid.

27. Reconstructie van een oude stad

Uit de genoemde bouwwerken in de afbeelding moet je afleiden dat het gaat om een Romeinse stad (badhuis, amfitheater, tempel en forum kwamen ergens anders niet voor). De vraag is dus wanneer sprake was van Romeinse bewoning in 'onze streken'. Dat was het geval in de tijd van 50 vC. tot 400 nC. Antwoord = B

Geschiedenis - voorbeeld toelatingstoets pabo 2017

antwoordbestand

28. Standen

De drie standen in de Middeleeuwen zijn de geestelijkheid, adel en de boeren. De geestelijken zijn niet afgebeeld, dus is antwoord B het juiste. Ambachtslieden en kooplui wonen beide in de stad (waar er behoefte is aan hun producten/diensten) en staan dus eigenlijk buiten deze standen. Antwoord = B

29. Middeleeuwse afbeelding

Wanneer een vazal (of leenman) een verbond aanging met zijn (leen)heer, hoorde daar een ritueel bij. Dit ritueel is hierbij afgebeeld: de vazal knielt en strekt zijn handen uit, de heer doet zijn handen daar om heen. Hiermee geeft de heer aan dat hij de leenman zal beschermen. De leenman geeft door te knielen aan dat hij zich onderwerpt aan de heer. Antwoord = C

De relatie tussen gezel en gildemeester en edelman en horige waren van een ander karakter en kenden dit ritueel niet.

30. Romeinse forten langs een rivier

De Romeinen kozen uiteindelijk voor de rivier de Rijn als de noordgrens van hun rijk en legden een verdedigingsnetwerk – de limes – bestaande uit legerkampen en wachttorens aan langs de zuidoever van de rivier.

Handreiking blz. 13 en 35. Zie ook kaart 2 in de *Handreiking*.

De IJssel loopt niet door Romeins gebied, de Waal en de Maas vormen geen grenzen in het Romeinse gebied.

Antwoord = C

31. Meren

De droogmaking van meren in Noord-Holland vond plaats in de 17de eeuw. Winsten uit de handel werden toen geïnvesteerd in het droogmaken van meren in polders, waarin voedsel geproduceerd kon worden.

Handreiking blz. 19 en 38.

De andere tijden vallen alle af omdat ze geen relatie hebben met de tijd van de droogmakerijen.

Antwoord = C

32. Schetsen van de maan

Galileo Galilei was een belangrijke wetenschapper en een goed voorbeeld van de ontwikkeling van de wetenschap in de tijd van regenten en vorsten. Net als in de Republiek was er in Italië sprake van rijkdom, waarmee wetenschappers betaald konden worden. Er werden veel nieuwe technieken geïntroduceerd om de wereld zelf te bestuderen, zonder de uitleg van de Kerk te volgen.

Dit werd pas mogelijk na de Reformatie, dus de eerste twee antwoorden vallen af.

Antwoord = C

Geschiedenis - voorbeeld toelatingstoets pabo 2017

antwoordbestand

33. Schilderij van Alva

Filips II stuurde Alva naar de Lage Landen om daar de macht van de koning te herstellen. De opdrachtgever van het schilderij toont met deze afbeelding wat het doel van de komst van Alva met zijn leger is: de onderwerping van de Nederlandse gewesten aan de Habsburgse vorst.

Handreiking blz. 18 en 37.

Alva moet verbonden worden met de Nederlandse Opstand, daardoor vallen de alternatieven C en D qua tijd af. Goed lezen en overdenken moet leiden tot een keuze uit A en B met als resultaat B.

Antwoord = B

34. Kerncentrale

Kernenergie is in Nederland aan de orde omstreeks 1970 met de bouw van kernreactoren in 1960, 1969 en 1973.

Handreiking blz. 31 en 43.

De andere jaartallen vallen af omdat ze geen relatie hebben met ontwikkelingen op het gebied van kernenergie.

Antwoord = C

35. Joan Blaeu

In de zeventiende eeuw bloeiden kunsten en wetenschappen in combinatie met de handel. De familie Blaeu wist van zeelieden informatie te verzamelen die leidde tot een wereldatlas. Antwoord = A

Handreiking blz. 19 en 38.

De raadspensionaris, de rechtsgeleerde en de uitvinder horen ook allen in de Gouden Eeuw, maar werden om andere redenen beroemd dan door kaarten.

36. Een geschiedenisboek

Typisch een begripsvraag: het begrip politionele acties staat in de begrippenlijst en heeft betrekking op de strijd die Nederland voerde tegen de onafhankelijkheidsbeweging in Indonesië na 1945. Antwoord = D

Handreiking blz. 28 en 43.

De perioden in de overige items hebben niets te maken met strijd tussen Nederland en Indië.

37. Archeologische vindplaats

De afbeelding toont een nederzetting, die makkelijk afgebroken kan worden; het gaat om een nederzetting van jagers-verzamelaars, in dit geval van rendierjagers.

Handreiking blz. 12 en 34.

De Bandkeramiekers en het Trechterbekervolk zijn landbouwers met een vaste woonplek, waar zij dus vaste woningen bouwden.

Antwoord = B

Geschiedenis - voorbeeld toelatingstoets pabo 2017

antwoordbestand

38. Poster

Poster van de Duitsers over een Amerikaans bombardement op Nijmegen op 22 februari 1944. Wat wilden de Duitsers ermee: Nijmegen in vlammen met de tekst 'Anglo-Amerikaanse oorlogvoering'. Met deze poster proberen de Duitsers de inwoners van Nijmegen voor zich te winnen door de geallieerden in een kwaad daglicht te stellen: geen aanpassing, censuur of verzet, maar propaganda.

Handreiking blz. 27 en 42.

Antwoord = C

39. Sporen van oude boerderijen

De oudste boerderijen in 'Nederland' zijn gebouwd door de eerste landbouwers in dat gebied: de Bandkeramiekers en die vestigden zich destijds in Limburg. Antwoord = D
Handreiking blz. 12 – 13 en 34.

Landbouwers in Drenthe, Gelderland en Flevoland kwamen later in de tijd dan de boeren in Limburg.

40. Postzegel

In 1648 kwam een einde aan 80 jaar oorlog door een vrede die gesloten werd in Münster tussen de Nederlandse opstandelingen, de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden en Spanje. Antwoord = D

Handreiking blz. 19 en 38.

In 1648 had de Republiek geen oorlog met Engeland, Frankrijk en het Duitse Rijk.

41. Huisvesting in Groningen, begin 20^e eeuw

De afbeelding laat zien hoe gezinnen in het begin van de 20^e eeuw in Groningen woonden en leefden. Die afbeelding moet gecombineerd worden met een begrip uit het antwoorddijktje: het gaat hier om woontoestanden, dan ligt het het meest voor de hand te kiezen voor de sociale kwestie. Antwoord = A

Handreiking blz. 23 en 40.

42. Stadhouders

Voor het antwoord moet er gekozen worden uit Hugo de Groot, Maurits van Oranje-Nassau en Michiel de Ruyter. Ze horen alle drie thuis in de 17^e eeuw, maar de enige bestuurder (stadhouder) is Maurits. Antwoord = B

Handreiking blz. 8-19 en 37 -38.

Hugo de Groot was een wetenschapper en Michiel de Ruyter een vlootvoogd.

43. WIC-schepen

WIC- schepen die vanuit Curaçao naar Amsterdam voeren waren gevuld met producten uit de plantages: dat waren onder meer cacao, suiker, niet graan en hout of textiel en ijzer. Antwoord = A

Handreiking blz. 20 en 38.

44. Taken in een middeleeuwse stad

In een middeleeuwse stad moest er een stadsbestuur zijn en moest er zorggedragen worden voor de dagelijkse orde. Daar zorgden de schepen en de schout voor.

Handreiking blz. 15-16 en 36.

De ambachtslieden in een stad waren georganiseerd in gilden, bestaande uit gildemeesters en gezellen: Zij waren niet het stadsbestuur en waren ook niet verantwoordelijk voor de openbare orde. Antwoord = D

Geschiedenis - voorbeeld toelatingstoets pabo 2017

antwoordbestand

45. Middeleeuwse steden

Na 1000 groeide de handel in West-Europa. Kooplieden zochten marktplaatsen waar ze konden handelen.

Handleiding blz. 15 en 36.

Onveiligheid en woningnood speelden geen doorslaggevende rol. De groeiende steden waren handelssteden.

Antwoord = A

46. Eise Eisinga

In de Verlichting ging het om rationeel denken en daarop gebaseerde kennis met het doel de onwetendheid van de mensheid te bestrijden. Als zodanig is Eisinga een vertegenwoordiger van de Verlichting omdat hij door zelfstudie een beeld opbouwde van het zonnestelsel op grond waarvan hij via zijn nagebouwd zonnestelsel kon duidelijk maken (aanschouwelijk onderwijs) dat er geen rampen stonden aan te komen. Antwoord = C

Handleiding, blz. 21 en 39.

Hervorming en Renaissance zijn stromingen die niet gericht waren op de ontwikkeling van rationeel denken.

47. Cultuurstelsel

Het Cultuurstelsel werd ingevoerd om in Indië producten als indigo, thee suiker en koffie te verwerven die naar Nederland vervoerd konden worden om daar verhandeld te worden. Boeren werden verplicht een deel van hun grond te bebouwen met producten die ze af moesten staan aan Nederlandse handelaren.

Handleiding blz. 24 – 41.

Dus geen extra belasting over verkochte producten voor Indische boeren en ook geen verbod handel te drijven met andere landen.

Antwoord = C

48. Energiebronnen in Engeland

In Engeland begint als eerste land de Industriële Revolutie door de ontwikkeling van de stoommachine. Voor de productie van stoom waren steenkolen nodig. Met de stijging van het aantal stoommachines groeide ook de vraag naar steenkool.

Handleiding blz. 23 en 40.

In de grafiek is duidelijk in deze periode dat aardolie, hout en wind een zeer kleine rol spelen in verhouding tot de steenkool.

Antwoord = C

49. Centralen

In de Eerste Wereldoorlog stonden de Centrale mogendheden tegenover de Geallieerde mogendheden. Naast Duitsland behoorden Oostenrijk-Hongarije en het Turkse Rijk tot de Centralen.

Handleiding blz. 24 en 41.

De items A, B en D bevatten combinaties van landen die niet samen met Duitsland aan de oorlog deelnamen. Antwoord = C

Geschiedenis - voorbeeld toelatingstoets pabo 2017

antwoordbestand

50. Stempelen

Op de foto staat 'hier stempel'. In de tekst 'jaren dertig' en 'stempel'. In de jaren dertig, de crisisjaren was er grote werkloosheid. Werklozen konden steun krijgen als ze zich melden om twee keer per dag een stempel op te halen.

Handreiking blz. 25 en 41.

De andere items zijn niet van toepassing voor de jaren dertig (B en C) en golden ook niet voor dienstplichtigen (A). Antwoord = D

51. Beeld van Michelangelo

In de vraag staat het woord Renaissance, 'wedergeboorte'. Wat is er in die tijd wedergeboren? In de Renaissance werd teruggegrepen op het gedachtegoed uit de Griekse en Romeinse oudheid. Antwoord = C

Handreiking blz. 17 – 37

De andere items zijn niet van toepassing: er is geen verband tussen de Renaissance en de exotische kunst ontdekt tijdens de ontdekkingsreizen en de Renaissance is juist een breuk t.o.v. de middeleeuwse kunst.

52. Ontdekkingsreis

Op de kaart is een ontdekkingsreis getekend vanuit Europa om Afrika tot in India. Dat is de reis van Vasco da Gama. Antwoord = D

Handreiking blz. 16 -17 en 37.

Diaz bereikte de zuidpunt van Afrika, Columbus reisde naar het westen naar Amerika en Magelhães maakte een reis om de wereld.

53. Beeldje

Dit soort beeldjes stamt uit de tijd van jagers-verzamelaars, die kleine beeldjes als kunstuiting maakten, omstreeks 25.000 jaar geleden.

Handreiking blz. 12 en 34.

Dergelijke kleine beeldjes zijn vooral teruggevonden uit de tijd van jagers-verzamelaars en niet uit de tijd van prehistorische boeren en Romeinen.

Antwoord = A

54. Vier activisten

Alle vier personen hebben zich ergens voor ingezet. Om tot het goede antwoord te komen moet je weten wat het begrip abolitionisme (zie begrippenlijst) inhoudt.

Vanuit die kennis kom je uit bij antwoord C.

De personen van de antwoorden A, B en D worden hier gepresenteerd met onderwerpen waarvoor zij ijverden, die geen verband houden met slavernij.

Antwoord = C

Geschiedenis - voorbeeld toelatingstoets pabo 2017

antwoordbestand

55. Afbeelding over geschiedenis

Om deze vraag te beantwoorden moet je onderdelen van de items in de tijd kunnen plaatsen: wanneer waren de Vikingen, wanneer was Augustus, wanneer was Karel de Stoute en wanneer was Filips II? In dezelfde tijd dat de Vikingen (in de *Handreiking: Noormannen*) actief waren regeerde ook Karel de Grote: de *Tijd van Monniken en Ridders*.

Handreiking blz. 15 en 35-36. Eventueel kunnen de kaarten 4 en 5 hierbij betrokken worden.

Augustus was een Romeinse keizer in de *Tijd van Grieken en Romeinen*, Karel de Stoute was een Bourgondische vorst in de *Tijd van Steden en Staten* en Filips II was Heer der Nederlanden en koning van Spanje in de *Tijd van Ontdekkers en Hervormers*. Antwoord = B

56. Oudste teksten

Het schrift ontwikkelde zich op kleitabletten 6000 jaar geleden in het Midden-Oosten. *Handreiking* blz. 13 en 34.

Op de grotwanden staan prehistorische schilderijen maar geen teksten, van de Hunebedbouwers zijn er geen teksten, ook zij leefden in de prehistorie. De kleitabletten met schrifttekens zijn ouder dan Griekse en Romeinse teksten.

Antwoord = D

57. Foto uit 1942

De foto is uit Amsterdam en van 22 februari 1942, de dag dat in Amsterdam bij razzia's meer dan 400 mannen opgepakt zijn. Dat oppakken leidde tot de Februaristaking op 25 en 26 februari.

Een foto in Amsterdam van februari 1942 – dus tijdens de Tweede Wereldoorlog – met een Duitse gewapende soldaat die een groep geknielde mannen bewaakt past bij het begrip razzia: Duitsers hebben een groep mannen uit hun huizen gehaald en op een plein verzameld. Antwoord = D

Handreiking blz. 26 en 42.

Van de andere begrippen capitulatie, gelijkschakeling en hongerwinter zou capitulatie eventueel ook passen bij de foto, maar de datum 22 februari 1942 past daar niet bij. Gelijkschakeling en hongerwinter zijn heel andere begrippen.

58. Foto uit 1950

Hoewel niet expliciet gekoppeld aan een jaartal in de *Handreiking* is op basis van redenering het goede antwoord te bedenken: computers later dan 1950, radio en televisie al veel eerder, televisie rondom 1950.

Handreiking in eerste deel geen vermelding, in tweede deel televisie vermeld onder vanaf de jaren 60. Antwoord = D

59. Ruïne

In de antwoordmogelijkheden zitten drie tijdsaanduidingen: prehistorie, Romeinen en middeleeuwen. Op grond van deze tijdsaanduidingen vervallen eigenlijk al het prehistorisch grafmonument en de middeleeuwse kathedraal. Maar ook de afbeelding moet duidelijk maken dat het om een tempel gaat en niet om een grafmonument of een kathedraal. Antwoord = B

Handreiking blz. 13 en 34.

Geschiedenis - voorbeeld toelatingstoets pabo 2017

antwoordbestand

60. Voertuig

Duidelijk zal zijn dat de vraag iets te maken heeft met de Industriële Revolutie. Dan is er de keuze rond 1760 en rond 1860. Rond 1760 is de tijd van de opkomst en ontwikkeling van de stoommachine. De uitvinding en toepassing van de verbrandingsmotor is later en pas rond 1860. Antwoord = C

Handreiking blz. 23 en 40.